

Анонимизиран текст

Превод

C-530/19 – 1

Дело C-530/19

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

11 юли 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Oberster Gerichtshof (Австрия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

17 юни 2019 г.

Ответник, ответник в производството по обжалване и жалбоподател по въззивната жалба:

NM в качеството на синдик в производството по несъстоятелност относно имуществото на NIKI Luftfahrt GmbH

Ищец, жалбоподател в производството по обжалване и ответник по въззивната жалба:

ON

Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия) като въззивна инстанция [...] по дело с ищец ON, Гутаринг, [...] и ответник NM, адвокат, Виена [...], в качеството на синдик в производство по несъстоятелност относно имуществото на NIKI Luftfahrt GmbH, поради установяване на вземания във връзка с несъстоятелност [...], плащане в размер на 18 916,51 EUR ведно с лихви и разноски [...], в производството с предмет [...] въззивна жалба на ответника срещу определение от 14 февруари 2019 г. [...] на Oberlandesgericht Wien (Върховен областен съд Виена, Австрия) като апелативен съд, с което след обжалване от ищеца решението на Landesgericht Korneuburg (Областен съд, Корнойбург, Австрия) от 21 ноември 2018 г. [...] е отменено и делото е върнато на първоинстанционния съд за допълнително разглеждане и ново произнасяне, в закрито заседание [ориг. 2]

определи:

I На основание член 267 ДФЕС отправя до Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

1. Отговаря ли въздушен превозвач — който съгласно член 5, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 261/2004 (наричан по-нататък „Регламент № 261/2004“) е длъжен да предоставя помощ в съответствие с член 9, параграф 1, буква б) от посочения регламент — на основание на този регламент за вредите в резултат от нараняване на пътника, което същият е претърпял поради небрежност от страна на служителите на предоставения от въздушния превозвач хотел?

2. При отрицателен отговор на първия въпрос:

Ограничава ли се задължението на въздушния превозвач съгласно член 9, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 261/2004 до осигуряването на хотел на пътника и поемането на разходите за настаняването, или въздушният превозвач отговаря за настаняването като такова?

II. Съгласно член 90а, параграф 1 от Gerichtsorganisationsgesetz (Закон за организацията на съдилищата) спира производството до получаването на преюдициалното заключение.

Мотиви:

A. Фактическа обстановка

Ответникът адвокат е синдик на австрийски въздушен превозвач. В рамките на договор за пакетно пътуване превозвачът е трябвало да изпълни полет от Майорка до Виена [ориг. 3] за ищцата, чието местожителство е в Австрия. Поради отмяната на полета е била извършена повторна резервация за следващата вечер. Поради тази причина съгласно член 5, параграф 1, буква б) във връзка с член 9, параграф 1, буква б) от Регламент № 261/2004 превозвачът е следвало да предложи настаняване в хотел. Той е изпълнил това задължение като настанил ищцата в местен хотел.

Ищцата е в инвалидна количка. На следващия ден тя се разхожда със съпруга си, който бута инвалидната количка. При връщането им в хотела предните колела на инвалидната количка се закачат в линеен отводнител в асфалта на пътя. Ищцата пада от инвалидната количка и се наранява тежко.

Б. Доводи и искания на страните

Ищцата предявява иск за обезщетение за вреди. Ищцата иска, от една страна, да бъде установена като вземане в производството по несъстоятелност претенцията за обезщетение, предявена в производството

по несъстоятелност, но оспорена там от синдика, а от друга страна, в рамките на претенцията за покриване на разходите спрямо задължителната застраховка на въздушния превозвач синдикът да бъде осъден за плащането и в случай на неплащане да се пристъпи към особено принудително изпълнение. Тя изтъква, че инцидентът е настъпил на територията на хотела и служителите на хотелиера са проявили небрежност, тъй като нито са отстранили линейния отводнител на пътя, нито са го обезопасили.

Ответникът възразява, че нито от Регламент (ЕО) № 261/2004, нито от националното право следва, че въздушният превозвач е отговорен за небрежността на служителите на хотелиера. Напротив, регламентът не допуска такава отговорност, тъй като [ориг. 4] задълженията на въздушния превозвач били ограничени до предлагането на настаняване. Отговорност, основаваща се на националното право, щяла да надхвърли задължението на въздушния превозвач за поемане на отговорност. Освен това служителите на хотела не били действали небрежно; ищцата трябвало да докаже, че линейният отводнител се е намирал на територията на хотела и не е бил обезопасен.

В. Ход на производството до момента

Първоинстанционният съд отхвърля иска. Според него ищцата не може да черпи права от Регламент (ЕО) № 261/2004, тъй като въздушният превозвач е длъжен само да предостави настаняване; от регламента не следва отговорност за последващи вреди в резултат от твърдяна небрежност от страна на служителите на хотела. Националното право също не съдържа основания за предявяване на претенция, тъй като между ищцата и въздушния превозвач не съществуват договорни отношения, а при извъндоговорни отношения отговорността на помагачата страна е ограничена; в това отношение ищцата не е изтъкнала подходящ довод. Въз основа на това правно тълкуване първоинстанционният съд не е установил дали инцидентът изобщо е настъпил на територията на хотела и дали служителите на хотела са действали небрежно.

Апелативният съд отменя това решение и връща делото на първоинстанционния съд за ново разглеждане и извършване на допълнителни процесуални действия.

Според него в конкретния случай опериращият въздушен превозвач е длъжен да предостави услугата съгласно член 9, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 261/2004. Ако не изпълни задължението си, трябва да изплати подходящо и разумно обезщетение на ищцата за направените в тази връзка разходи. Това [ориг. 5] право, като последица от неизпълнението, следва от националното право, което съгласно член 12 от Регламент (ЕО) № 261/2004 се прилага наред с регламента. Същото трябва да важи и за твърдяното в разглеждания случай лошо изпълнение от страна на хотелиера

(респ. неговите служители), ангажиран от въздушния превозвач. Подобно лошо изпълнение обосновава претенция и съгласно националното право, като съгласно австрийското право въздушният превозвач е отговорен за небрежността на служителите на хотела. Поради факта, че първоинстанционният съд не е направил никакви констатации по отношение на подробните обстоятелства около инцидента, тъй като има различно правно становище, обжалваното решение трябва да бъде отменено и на първоинстанционния съд да се възложи извършване на допълнителни процесуални действия.

Oberster Gerichtshof трябва да се произнесе по въззивната жалба на ответника, с която той иска потвърждаване на първоинстанционното решение за отхвърляне на иска. Като предоставил безплатно настаняване, въздушният превозвач изпълнил задълженията си по член 9 от Регламент (ЕО) № 261/2004. Прилагането на националното право съгласно член 12 от Регламент (ЕО) № 261/2004 не трябвало да води до налагането на по-всеобхватни задължения на въздушния превозвач. Това обаче следвало от становището на апелативния съд, тъй като за да избегне отговорност, въздушният превозвач трябвало да провери предлаганите от него хотели. Освен това по подробно посочените причини следвало, че изводите на апелативния съд по отношение на австрийското право били погрешни.

Г. Правни основания

1. Задължението на въздушния превозвач за предоставянето на помощ следва от посочените по-долу разпоредби на *Регламент (ЕО) № 261/2004 [ориг. б] на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети, и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91:*

Член 5: Отмяна

При отмяна на полет съответните пътници:[...]

б) получават помощ от опериращия въздушен превозвач [...] при премаршрутиране, когато нормално очакваното начало на новия полет е най-малко в деня след заминаването, така както е било планирано за отменения полет, помощта, посочена в член 9, параграф 1, буква б), и член 9, параграф 1, буква в); [...]

Член 9: Право на грижа

1. Когато се прави позоваване на този член, на пътниците се предлага безплатно:

а) [...]

- б) настаняване в хотел в случаите,
 - когато се налага престой за една или повече ноци, или
 - когато се налага допълнителен престой към първоначално предвидения от пътника;

[...]

2. Съгласно член 12, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 261/2004:

Член 12 Допълнително обезщетяване

1. Настоящият регламент се прилага, без да се засягат правата на пътника за допълнително обезщетяване. Обезщетението, предоставено по този регламент, може да се приспадне от такова обезщетение. [ориг. 7]

3. Член 1313а от австрийския Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Австрийски граждански кодекс) (наричан по-нататък „ABGB“) гласи следното:

Който е задължен да достави услуга на другого, носи отговорност за виновното поведение на своя законен представител и на лицата, които ползва за изпълнението, като за свое виновно поведение.

Д. Мотиви на преюдициалното запитване

1. По първия въпрос

1.1. От текста на Регламент (ЕО) № 261/2004 следва най-напред единствено задължението на въздушния превозвач да предложи безплатно настаняване в хотел в хипотезата на член 5, параграф 1, буква б), предложение второ. Съдът на Европейския съд обаче вече е приел, че неизпълнението на това задължение води до право на обезщетение на пътниците във въздушния транспорт, което обаче не може да бъде квалифицирано като „обезщетяване“ по смисъла на член 12 от Регламент (ЕО) № 261/2004 (решение от 13 октомври 2011 г., *Sousa Rodriguez*, C-83/10, EU:C:2011:652, т. 43 и сл.). Обезщетението не трябва да надхвърля размера, който при конкретните обстоятелства е необходим, подходящ и разумен за поправянето на пропуската на въздушния превозвач при полагането на грижа (решение от 31 януари 2013 г., *McDonagh*, C-12/11, EU:C:2013:43, т. 51).

1.2. Според настоящия съдебен състав от изводите на Съда еднозначно следва, че в този случай става въпрос за претенция, която се основава пряко на регламента. Ето защо не е необходимо да се прибягва до основанията в

националното право (каквото е и преобладаващото мнение в по-новата немскоезична правна литература [...] [ориг. 8] [...]).

1.3. Ако неизпълнението на задължението за полагане на грижа води до право на обезщетение на пътника, основано пряко на регламента, не е невъзможно лошото изпълнение да се третира по същия начин. Оттук би могло да се приеме, че въздушен превозвач, който трябва да предложи настаняване в хотел, непосредствено по силата на регламента трябва да е отговорен за лошото изпълнение от страна на ангажирания от него хотелиер.

1.4. Срещу това схващане обаче е обстоятелството, че обезщетението поради неизпълнение (т. 1.1. горе) следва да се разглежда като еквивалент на непредоставената услуга. С това е налице (вторична) претенция, основана пряко на регламента, и то и защото иначе неизпълнението на първичната претенция няма да бъде санкционирано от гледна точка на правото на Съюза. Обратно, в случай на лошо изпълнение става въпрос за обезщетение за вредите, които надхвърлят разходите на настаняване, и поради това по смисъла на регламента са предмет на член 12 от него. Следователно претенциите в това отношение — освен в случай на прилагане на международна конвенция — следва да се преценяват съгласно приложимото национално право. [ориг. 9]

1.5. Не е изключено обаче Съдът на Европейския съюз — например с цел въвеждането на единни рамкови условия за всички въздушни превозвачи, опериращи в Съюза (съображение 4 от Регламент (ЕО) № 261/2004) — да приравни лошото изпълнение на неизпълнението и в този случай също да приеме правото на обезщетение, основано пряко на регламента. За изясняването на този въпрос служи точка 1 от преюдициалното запитване.

2. По втория въпрос

2.1. Ако (твърдяното) провинение на служителите на хотела не поражда право, пряко основано на регламента, следва да се прецени дали е налице право на обезщетение по смисъла на член 12 от Регламент (ЕО) № 261/2004. Дали това е така следва да се прецени съгласно евентуално приложимите международни конвенции, иначе съгласно приложимото национално право.

2.2. В конкретния случай е безспорно, че вредите са настъпили извън периода на закрила съгласно член 17, параграф 1 от Конвенцията от Монреал, така че във всеки случай правото на обезщетение не може да се основава на тази разпоредба. Не е налице и вреда, причинена от закъснение, по смисъла на член 19 от същата конвенция, тъй като ищцата предявява претенция срещу въздушния превозвач не поради закъснение на полет, а поради незадоволителното предоставяне на помощ съгласно Регламент (ЕО) № 261/2004. Тези услуги не попадат в приложното поле на Конвенцията (решение от 10 януари 2006 г., IATA, C-344/04, EU:C:2006:10 т. 44 и сл., относно помощта съгласно член 6 от Регламент (ЕО) № 261/2004). Същото

следва да важи за претенции поради неизпълнение или лошо изпълнение на такива услуги. [ориг. 10]

2.3. Ето защо при отрицателен отговор на първия въпрос искът на ищцата би могъл да се основава само на приложимото национално право. Поради факта, че е налице положение с трансграничен характер, тъй като вредата е настъпила в Испания, това право следва да се установи съгласно правилата на международното частно право. При това в конкретния случай може да остане открит въпросът дали искът на ищцата може да бъде квалифициран като договорен или извъндоговорен. Всъщност всички разглеждани стълкновителни норми препращат към австрийското право: ако искът бъде квалифициран като договорен (за претенции, пряко основани на Регламент № 261/2004, решение на Съда от 7 март 2018 г., *flightright GmbH и др.*, съединени дела C-274/16, C-447/16 и C-448/16, EU:C:2018:160) прилагането на австрийското право следва от член 5, параграф 2 от Регламент „Рим I“ (обичайното местопребиваване на ищцата и местоназначението на превоза в Австрия), а ако искът бъде квалифициран като извъндоговорен, австрийското право се прилага на основание член 4, параграф 2 във връзка с член 23, параграф 1 от Регламент „Рим II“ (обичайното пребиваване на ищеца и въздушния превозвач в Австрия). Освен това от обстоятелството, че и двете страни се позовават на довод, свързан с разпоредбите на австрийското право, следва, че е направен мълчалив избор на последното право съгласно член 3, параграф 1 във връзка с член 5, параграф 2 от Регламент „Рим I“ или член 14, параграф 2 от Регламент „Рим II“.

2.4. Съгласно австрийското право отговорността на въздушния превозвач предполага, че към него може да се отнесе и небрежността от страна на служителите на хотела. Възможно основание в това отношение е член 1313a от ABGB, който предвижда, че който е задължен да предостави услуга на друго лице, е отговорен за виновното поведение на лицата, които ползва за изпълнението на това задължение. Наистина, тази разпоредба обхваща на първо място нарушението на договорни задължения; съгласно постоянната съдебна практика [ориг. 11] обаче тя се прилага и когато са нарушени задължения, произтичащи от особени отношения по закон, без да е налице договор [...]. Такива особени отношения са налице в разглеждания случай поради задължението за помощ съгласно член 5, параграф 1, буква б) във връзка с член 9, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 261/2004.

2.5. При все това, поведението на дадено лице може да бъде отнесено към отговорното лице само ако първото лице е действало в изпълнение на задълженията на отговорното лице [...]. Следователно е от решаващо значение обстоятелството какво задължение има въздушният превозвач в конкретния случай. Поради обстоятелството, че това задължение следва от член 5, параграф 1, буква б) във връзка с член 9, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 261/2004, този въпрос е предмет на правото на Съюза. Според настоящия съдебен състав са възможни две тълкувания:

(а) от една страна, въздушният превозвач би могъл да е задължен само за организирането на нощувката, т.е. за осигуряването на хотел и поемането на разходите. В този случай страна по договора с хотелиера би бил самият пътник, евентуално представяван при сключването на договора от въздушния превозвач. В такъв случай въздушният превозвач би бил отговорен само за виновно поведение при избора на хотел; за вреди поради небрежност на служителите на хотела пътникът, от своя страна, трябва да предяви иск срещу хотелиера. В конкретния случай не може да се установи виновно поведение при избора — дори като се вземе предвид член 9, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 261/2004 (внимание на нуждите на лицата с намалена подвижност). Ето защо искът би трябвало да се отхвърли. [ориг. 12]

(б) от друга страна, може да се твърди, че въздушният превозвач е отговорен за настаняването като такова. Това настаняване може да се осъществи евентуално в хотел на самия превозвач, а в противен случай въздушният превозвач сключва за тази цел договори с трети лица — хотелиери. В този случай въздушният превозвач ползва хотелиера за изпълнението на собствените си задължения. Съгласно австрийското право това би довело до отговорност за небрежността на служителите на хотела, като в случай на обективни недостатъци в сферата на дейност на хотела въздушният превозвач би трябвало да докаже, че не е налице виновно поведение [...]. Всъщност съгласно постоянната съдебна практика самостоятелно предприятие или неговите служители също могат да бъдат лица, които някой ползва за изпълнението на собствените си задължения и поради това трябва да отговаря за виновното им поведение [...]. Отговорността не се изключва дори от обстоятелството, че въздушният превозвач не би бил в състояние да даде на служителите на хотела по-подробни указания или да осъществи контрол върху поведението им [...].

2.6. Според Oberster Gerichtshof обаче е възможно и тълкуване, съгласно което въздушният превозвач е отговорен за настаняването като такова.

Действително съгласно формулировката на член 9, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 261/2004 се изисква само „предлагането“ на настаняване в хотел, което би могло да означава само задължение за осигуряване на хотел и поемане на разходите. Съгласно съображение 1 от Регламента обаче той цели гарантирането на високо равнище на защита на пътниците. Такова равнище на защита [ориг. 13] не би било гарантирано, ако фактически въздушният превозвач има само тези ограничени задължения. Това е така, тъй като в този случай страна по договора с хотелиера би бил пътникът и той би трябвало да предяви претенциите си за обезщетение поради лошо изпълнение срещу хотелиера. За тази цел съдът по обичайното му местопребиваване би бил на разположение за него само ако са изпълнени условията на член 17 от Регламент „Брюксел Ia“ (насочване на дейността на хотелиера в държавата членка, където потребителят има местоживееене); в противен случай пътникът би трябвало да предяви иск в държавата на

хотелиера. От друга страна, на разположение за искове срещу оперирания въздушен превозвач редовно е съдът по мястото на пристигане (решение на Съда от 9 юли 2009 г., *Rehder*, C-204/08, EU:C:2009:439, последно от 7 март 2018 г., *flightright GmbH и др.*, съединени дела C-274/16, C-447/16 и C-448/16, EU:C:2018:160), което значително улеснява исковете. Обратно, въздушният превозвач не би бил натоварен непропорционално със задължението за обезщетение, тъй като в случай на отговорност той в крайна сметка не понася автоматично загубите, а съобразно договора си с хотелиера би могъл да се обърне към последния. Поради факта, че само заради (най-малкото обективен) недостатък в сферата на дейност на въздушния превозвач пътникът е трябвало да пренощува в предоставения от същия хотел, е възможно рискът по отношение на предявяването на иск в чужбина и на събираемостта на вземането по обратния иск да падне върху превозвача, а не върху пътника.

2.7. Следователно отговорността съгласно австрийското право зависи от предварителния въпрос, предмет на правото на Съюза, докъде стигат задълженията на въздушния превозвач съгласно член 5, параграф 1, буква б) във връзка с член 9, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 261/2004. Това обстоятелство следва да бъде изяснено с втория въпрос.

В. От гледна точка на процесуалното право [ориг. 14]

1. Нито по отношение на първия въпрос, нито по отношение на втория, е налице „acte clair“ или практика на Съда на Европейския съюз. Ето защо Oberster Gerichtshof като последна инстанция е длъжен да отправи преюдициално запитване.

2. Производството относно въззивната жалба на жалбоподателя следва да бъде спряно до произнасянето от Съда на Европейския съюз.

[...]